

**Visie van Caritas International België
door Bernard Ryelandt**

**Vice-voorzitter
Caritas International**

Ter gelegenheid van haar 75ste verjaardag heeft Caritas International België¹ gekozen voor het thema 'Migratie en ontwikkeling'. Niet alleen omdat het een actueel en belangrijk thema is, maar ook omdat het aansluit bij de drie grote luiken waarmee Caritas zich bezig houdt: noodhulp, ontwikkeling op lange termijn en de opvang en begeleiding van migranten bij ons.

Ik zal het vandaag niet hebben over mensen die een visum krijgen voor een korte termijn. Zij zijn nochtans belangrijk voor het tot stand brengen van een dialoog in een klimaat van wederzijds wantrouwen en onverschilligheid. Maar ik verwijs hiervoor graag naar de conclusies van een seminarie van MEDEA in maart van dit jaar. Het zal vandaag ook niet uitsluitend gaan over vluchtelingen, voor wiens rechten Caritas dagelijks opkomt.

Het symposium van vandaag werd vooraf gegaan door vijf workshop over verschillende aspecten van de problematiek: het zenden van geld door de migranten naar hun landen van herkomst, de positieve impact van migratie en de integratie van migranten bij ons, de vrijwillige terugkeer, circulaire migratie, de oorzaken van migratie en de gevolgen voor de ontwikkeling, en ten slotte de humane kost van migratie.

Dit symposium is niet de vrucht van een uniek en diepgaand onderzoek dat leidt naar nieuwe ontdekkingen. Verschillende mensen en organisaties hebben al onderzoek verricht naar het onderwerp van vandaag tot op het niveau van bijvoorbeeld de Europese Unie of de Verenigde Naties, zonder daarbij Caritas Internationalis en Caritas Europa te vergeten.

Op een bescheiden manier willen we vandaag, op basis van wat al geweten is en bestaande ideeën, op zoek gaan naar een positieve benadering van het fenomeen migratie. Dat lijkt ons mogelijk en vooral nodig, zowel praktisch als moreel. In het geval van Caritas gaat het om een christelijk geïnspireerde benadering. Dat is de boodschap die we het grote publiek willen brengen.

Positief staat hierbij niet gelijk aan naïef of simplistisch. We zijn er ons van bewust dat een dergelijk simplisme wel gehanteerd wordt door sommige ngo's en dan vooral als het erom gaat migratie af te wijzen of migranten te weigeren (het komt de geloofwaardigheid van die ngo's overigens niet ten goede). Migratie gaat gepaard met veel en moeilijke problemen, zeker in het geval van illegale migratie en de integratie van migranten bij ons. Het is van groot belang om op een ernstige en op een positieve manier op zoek te gaan naar constructieve oplossingen, zonder daarbij naïef te zijn of mensen uit te sluiten. Dat laatste gebeurt jammer genoeg maar al te vaak, zowel bij de bevolking als bij de overheid, die al te vaak haar toevlucht zoekt tot een protectionistische politiek gebaseerd op uitsluiting, vaak zonder visie en zonder uitzicht op een structurele oplossing.

Alvorens terug te komen op de conclusies van de workshops, is het geen slecht idee om even stil te staan bij enkele basisbeschouwingen.

De link tussen migratie en onderontwikkeling

Onderontwikkeling en oorlogen zijn belangrijke oorzaken van migratie maar het zijn zeker niet de enige oorzaken. Het is essentieel om te vechten tegen de armoede die veel wanhopige mensen ertoe beweegt te migreren. Toch mag het beperken van migratie niet de eerste drijfveer zijn om aan ontwikkelings samenwerking te doen. De ontwikkeling op zich is een veel belangrijker doel.

Het is belangrijk om Europa daar op geregelde tijdstippen aan te herinneren. Want Europa heeft de neiging om de ontwikkelingshulp aan landen te koppelen aan hun strijd tegen de illegale migratie.

¹ In het verdere verloop van de tekst wordt er van Caritas in de plaats van Caritas International België gesproken.

Rechten van de mens

De mensenrechten en de rechten van de migranten, beiden beschreven in een conventie van de Verenigde Naties, dienen als basis voor de behandeling van de migranten. Verschillende regeringen hebben deze conventie nog altijd niet ondertekend en geratificeerd. Het is daarom belangrijk om hen daaraan te herinneren. De rechten bepaald in de conventie, worden nog te vaak ondergeschikt gemaakt aan een politiek van uitsluiting en protectionisme in het nadeel van de migrant. Dat moet ook aan de publieke opinie duidelijk gemaakt worden. Het grote publiek is te vaak gefixeerd op de moeilijke en negatieve effecten van migratie.

Er zijn legale en illegale migranten

Illegale migratie zorgt voor problemen. Denken we maar aan mensenhandel en de uitbuiting van mensen. Maar ten eerste, het zijn allemaal mensen. En ten tweede, de politiek creëert vaak meer problemen dan dat ze er oplost. Want door de legale migratie helemaal te willen verhinderen of ze volledig te willen organiseren in functie van onze economie, vergroot men ten eerste het probleem van de illegale migratie, zonder ze echt tegen te gaan. Ten tweede door ontoelaatbare praktijken, die eraan verbonden zijn, te stimuleren. En ten derde doordat men nalaat een intelligente en humane migratiepolitiek, met de daaraan verbonden economische, sociale en culturele problemen, te voeren.

Een cruciaal en erg moeilijk probleem is de integratie van migranten in onze samenleving zonder te vervallen in een politiek van onrechtvaardige assimilatie. Er zijn op dat vlak grote verschillen tussen mensen van de eerste generatie en migranten (vaak met een Europese nationaliteit) van de tweede en de derde generatie.

Opvallende conclusies uit de voorbereidende workshops

De workshops waren bijzonder leerrijk met interessante en geanimeerde debatten. Ik kan de workshops daarom niet volledig samenvatten want dat zou ons te ver leiden. Ik pik er enkele belangrijke punten uit die kunnen bijdragen tot een betere migratiepolitiek. Ik zal die punten thematisch behandelen zonder daarbij de structuur of de volgorde van de workshops te volgen.

Oorzaken van migratie

Onderontwikkeling, armoede, burgeroorlogen en internationale conflicten zijn zonder twijfel belangrijke oorzaken van migratie. Er bestaan bovendien ook verschillende vormen van discriminatie en geweld tegenover individuen en groepen.

Als er sprake is van onderontwikkeling, worden jongeren vaak met een enorme sociale druk om te emigreren geconfronteerd. Van hen wordt verwacht dat ze, net als hun voorgangers, voor financiële middelen zorgen voor de achterblijvende familie of gemeenschap.

Er wordt potentiële migranten ook vaak een fout beeld van een eldorado geschetst dat hen er nog sneller toe aanzet om te vertrekken. Dat beeld wordt niet zelden geschetst om goedkope arbeidskrachten aan te trekken. Het is bijgevolg heel belangrijk om goede en correcte informatiecampagnes op poten te zetten in de landen van herkomst.

Migratie belangt niet alleen de Europese of de rijke landen aan. Veel arme landen vangen veel meer migranten, zeker vluchtelingen, op dan de rijke landen. Libanon, bijvoorbeeld, is een land met zowel een groot aantal emigranten als immigranten. Bovendien zijn er ook heel

wat vluchtelingen die door conflicten naar een andere regio in hun eigen land vluchten zonder de grens over te steken. Dat gebeurt meestal in slechte omstandigheden (bijvoorbeeld Darfur). Ook deze mensen hebben het recht op onze hulp. Ik wil er ook op wijzen dat er steeds meer vrouwen migreren, ook zonder dat het om gezinshereniging gaat. Hun rechten worden in veel gevallen nog meer geschonden dan die van de mannen.

Een laatste beschouwing. Een latente of zeer uitgesproken vraag naar arbeidskrachten vergroot het aantal migranten uit arme landen. Zij komen meestal naar hier voor gespecialiseerde banen of om werk uit te voeren dat wij niet meer willen doen.

Het grote aantal migranten is ook het resultaat van een incoherente politiek. Als we, zoals de voormalige voorzitter van de Europese Commissie, Jacques Delors, willen dat Europa noch een zeef, noch een versterkt fort wordt, moeten we het migratieprobleem aan de wortel aanpakken. Dat kan enkel door de ontwikkeling in de landen herkomst te stimuleren om zo het grote inkomensverschil weg te werken. Alleen zo zal de grote aantrekkingskracht tot Europa langzaam wegebben.

De politiek van de westerse landen zorgt er echter voor dat de kloof tussen arm en rijk groter wordt. Er is een incoherentie tussen het ontwikkelingsbeleid en het internationale handelbeleid. De handelspolitiek is dikwijls eerder een rem op de ontwikkeling van de armere landen dan een motor. We leven in een wereld van afhankelijkheid. Zolang we niet meewerken aan de creatie van banen in die landen, sterker nog, als we dat blijven tegenwerken, zullen die mensen hun zoektocht naar werk bij ons blijven verder zetten. Is de hoop gewettigd dat deze redenering onze beleidsmakers en opinieleiders aan het denken zet?

Gevolgen van ontwikkeling

De volgende punten werden genoteerd:

- Een exodus van jonge en dynamische krachten uit de armere landen zorgt voor een vertraging en verzwakking van het ontwikkelingsproces in landen met een hoge migratie. Daarbovenop bestaat ook het risico dat mensen zich gaan neerleggen bij hun afhankelijkheid of de moeite niet meer doen om zelf iets aan de situatie te veranderen als het geld van de migranten blijft binnenstromen en de bedragen hoog blijven.
- De brain drain wordt gestimuleerd door de selectieve migratiepolitiek die in functie staat van onze noden en in het voordeel is van de hoog opgeleiden. Veel hangt af van de praktische modaliteiten. In bepaalde gevallen kunnen migranten in belangrijke mate tot de ontwikkeling van hun land van herkomst bijdragen door hun kennis en ervaring. Bijvoorbeeld in het geval van circulaire of tijdelijke migratie, waarover later meer.
- Een aantal ontwikkelingslanden, dat de negatieve effecten van de emigratie vreest, heeft recent een aantal maatregelen genomen, om die migratie tegen te gaan. Maar als dat onder dwang gebeurt, is het wel in tegenstrijd met het recht om te migreren.
- En last but not least, is er nog het geld dat door migranten in Europa wordt terugstuurd naar de landen van herkomst.

Remittances

De schattingen van de bedragen die naar de landen van herkomst gestuurd worden variëren enorm. Ze zijn in ieder geval moeilijk te becijferen, zeker als het geld via informele kanalen – dikwijls uit noodzaak - naar ginder wordt gebracht. Volgens de laatste berekeningen gaat het om een totaal bedrag van meer dan 300 miljard dollar in 2006. Het is in ieder geval een bedrag dat een heel stuk hoger ligt dan het bedrag dat in Europa aan ontwikkelingssamenwerking wordt besteed. Voor sommige landen is het geld dat door de migranten wordt gestuurd van kapitaal belang. Merk op dat de nieuwe migranten, zij die hier maar tijdelijk zijn, en de vrouwen meer geld sturen dan de migranten van de tweede generatie.

Het terugsturen van geld wordt vaak beschouwd als positief voor de ontwikkeling van de landen van herkomst. Maar er kunnen ook negatieve effecten aan verbonden zijn. Het hangt ervan af waarvoor het geld gebruikt wordt.

Er zijn verschillende soorten:

- In functie van hun aard: ofwel privé-geld ofwel ingezameld geld.
- In functie van de manier waarop het wordt verzonden: via formele financiële kanalen via een informeel circuit. Het is vaak moeilijk en duur om geld op te sturen, vooral voor armen en mensen zonder papieren. Er is al vooruitgang geboekt op dit gebied maar de inspanningen moeten volgehouden worden.
- In functie van de bestemming van het geld. Dit is een groot probleem dat op een genuanceerde manier moet aangepakt worden. Het geld kan aangewend worden voor consumptie, voor het bouwen van woningen, moskeeën of andere gebouwen,... voor projecten die de werkgelegenheid en inkomens te stimuleren en voor auto-ontwikkeling. Als het om privé-geld gaat moet men zich ervan bewust zijn dat de overheid niet kan bepalen waarvoor het geld gebruikt wordt. Men kan alleen voor een positieve stimulans zorgen en vermijden dat men initiatieven en originaliteit verstikt.
- Op die manier kan men de migranten ertoe aanzetten om een rol van ondernemer op zich te nemen, om gemeenschapsprojecten op poten te zetten of om organisaties op te richten die geld inzamelen voor bepaalde doelen. Ngo's van migranten kunnen een doorslaggevende rol spelen.

Ik wil hierbij nog vermelden dat we tijdens de workshops gediscussieerd hebben over degelijke structuren die als tussenschakel kunnen dienen tussen de migranten en de mensen in de landen van herkomst. Dergelijke structuren moeten voor veiligere en goedkopere geldtransfers zorgen. We hebben voor- en nadelen afgewogen zonder echter al definitieve conclusies te trekken. Er werd een oproep gedaan aan Europese ngo's zoals het Caritasnetwerk om hun steun te verlenen. Rwanda werd als voorbeeld aangehaald.

Positieve effecten van de migratie voor Europa

Zowel academische studies als de standpunten van beleidsverantwoordelijken tonen heel duidelijk aan dat Europa migranten nodig heeft, enkele miljoenen zelfs. Verschillende plechtige verklaringen van politici laten er geen misverstanden over bestaan: migratie kan zowel voor het land van herkomst als voor het land van bestemming positieve effecten hebben, als de migratie goed beheerd wordt welteverstaan (ministeriële verklaring op de Euro-Afrikaanse top in Rabat in juli 2006).

Door de steeds dalende nataliteit in Europa en de vergrijzing is migratie noodzakelijk geworden om ons ontwikkelingspeil op niveau te houden. Paradoxaal genoeg helpen de migranten dus om het evenwicht in onze sociale zekerheid te bewaren. Maar we mogen de positieve bijdrage van de migranten daartoe niet beperken. Ook cultureel kan de migratie een verrijking zijn voor de Europese landen.

Er is een tendens merkbaar om de stroom van migranten te beperken tot gekwalificeerde personen die een meerwaarde bieden op domeinen waar onze noden hoog zijn. Die benadering is zelfs merkbaar bij mensen die wel rekening houden met de menselijke kant van de zaak. Een betere organisatie van de migratie is zeker noodzakelijk maar we mogen daarbij niet enkel rekening houden met onze eigen behoeften. Evenmin mogen we de humane aspecten uit het oog verliezen. En we moeten onze verplichtingen nakomen, bijvoorbeeld in verband met familiehereniging.

Ik wil erop wijzen dat enkele landen met een grote immigratie de laatste jaren een sterke economische groei kenden, zoals de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Canada en Spanje.

Toch zijn de positieve effecten – naast het vullen van dringende vacatures - geen zekerheid. Daarvoor is een goed integratiebeleid een must. Gettovorming, onbegrip, een slechte kennis van elkaar en spanningen moeten absoluut vermeden worden. Ik kom hier nog op terug.

De menselijke kost

De beproeving die veel migranten moeten doorstaan is genoegzaam bekend. Het is niet nodig om daar veel over uit te wijden. Een migrant krijgt zowel voor, tijdens als na de reis een hoop problemen voorgeschoteld. Sterker nog, velen worden het slachtoffer van een onmenselijke behandeling en zelfs mensenhandel. Zoals Europees commissaris Franco Frattini al zei: 'het Europese beleid om de migranten te controleren en uit te wijzen is een mislukking.' De mensenrechten en het recht op asiel worden nog te vaak geschonden.

Het ergste is dat de beproeving van de migrant niet stopt bij zijn aankomst in het gastland, integendeel. De onzekerheid over hun lot, de onwetendheid over de lokale procedures en gewoonten, de confrontatie met het wantrouwen en zelfs de vijandigheid van de autochtone bevolking, moeilijkheden om een geschikte woning of werk te vinden, het isolement en de scheiding van de familie, de cultuurschok, zijn allemaal elementen die het de migrant niet gemakkelijk maken. De migrant betaalt een grote prijs op affectief, sociaal, cultureel en professioneel vlak.

Discriminatie komt frequent voor. De migranten worden vaak geconfronteerd met het grote verschil tussen het sociale leven in hun land van oorsprong en het isolement en individualisme dat Europa kenmerkt. Ze lijden van bij hun aankomst onder de anonimiteit tijdens de administratieve procedure. Zich isoleren in een getto lijkt in deze omstandigheden een oplossing voor de problemen. Daar wegen de nadelen op het eerste zicht niet tegen op.

De integratieproblemen

Tijdens de workshop over dit probleem merkte de heer Mark Eyskens op dat we het stadium van de multiculturaliteit met de gettovorming en de parallelle ontwikkeling van wijken zoals de Franse banlieues moeten overstijgen. We moeten streven naar een interculturaliteit die integratie bevordert zonder dat een volledige assimilatie gevraagd wordt.

Het integratieproces moet beginnen vanaf het moment dat de migrant hier aankomt, ook in de school. Als het mogelijk is, zou het zelfs al van voor de aankomst kunnen beginnen met informatieprogramma's en eventuele opleidingen. Het moet alleszins een volgehouden inspanning blijven, ook voor mensen van de tweede generatie.

Een geslaagd integratieproces moet voldoen aan een aantal basisvoorwaarden: de strijd tegen elke vorm van discriminatie, de verbetering van de levensomstandigheden, vooral in de achtergestelde wijken, toegang tot werk en een goede kennis van de taal (er is nog veel werk aan de winkel).

Er werd tijdens de workshop sterk op gehamerd dat een goede talenkennis er enkel kan komen met intensieve programma's. Dat kan op een formele of een minder formele manier zoals het Babbelkot. Er was wel enig voorbehoud bij het verplicht maken van een

taalopleiding. Net zoals men het niet zag zitten dat de kennis van de taal een voorwaarde zou zijn om toegang te krijgen tot andere aspecten van integratie zoals het verwerven van een woning.

De integratie is moeilijk in de Belgische samenleving met een religieus en een leken netwerk. Ook de culturele verscheidenheid en de kloof die bestaat in het onderwijs vergemakkelijkt de zaken niet. De samenleving wordt als gevolg daarvan opgesplitst in verschillende gemeenschappen. De migrantengroepen vormen hun eigen gemeenschappen.

Het in vakken verdelen verhoogt het risico op een afkeer van elkaar, om het met de woorden van Amin Malouf te zeggen. Niets is gevaarlijker. Een grote tolerantie en een respect voor zij die anders zijn is belangrijk. Maar er is meer nodig. We moeten oprecht en actief interesse tonen in andere culturen. Dat brengt me bij de bemerking van zuster Françoise Coppieters tijdens een van de workshops. Ze pleitte voor een open houding tegenover de rest van de wereld.

Tijdens de workshop werden enkele concrete en opmerkelijke voorbeelden van integratieprogramma's aangehaald. Bijvoorbeeld in de scholen en het onthaalprogramma in Brussel met zijn verschillende luiken: het sociale milieu, tradities en waarden, Nederlandstalig onderwijs, de professionele oriëntering, de begeleiding bij opleidingen. Ook de minder formele aanpak van het babbelkot, in het bijzonder voor vrouwen met moeilijkheden, is erg waardevol.

Het probleem van het onderwijs verdient bijzondere aandacht. We hadden het al over de aparte scholengemeenschappen. Vandaar het controversiële idee om scholennetwerken verplicht samen te voegen. Ten tweede is er het belang van het onderwijs voor migranten die pas aankomen. En ten derde is er het belang van het leren van de plaatselijke taal. Er is al aangetoond dat onderwijs kan helpen bij de integratie van mensen van verschillende migrantengemeenschappen en van migranten bij de autochtone bevolking. Het helpt om elkaar beter te verstaan en het bevordert dus de vrede.

Om te besluiten wil ik ook nog even mijn persoonlijke mening geven over het hoofddoekendebat. De hele discussie helpt ons geen stap verder in het integratieproces. Integendeel, men voedt de afkeer en het onbegrip. De kloof tussen de verschillende bevolkingsgroepen wordt groter gemaakt. Dat speelt enkel in de kaart van gevaarlijke fundamentalisten die de situatie kunnen uitbuiten en dramatiseren.

Vrijwillige terugkeer

Het gaat hier wel degelijk over een volledig vrijwillige terugkeer, zonder enige vorm van dwang.

Ook al gaat het om een relatief kleine groep van mensen en ook al zorgt het fenomeen voor nogal wat problemen, we moeten het blijven steunen. De kandidaat-terugkeerders moeten goed geïnformeerd worden en hun reis en de opvang na hun terugkeer moet georganiseerd worden. Ze moeten, indien nodig, hulp krijgen bij de zoektocht naar een woning, kwetsbare personen moeten extra begeleid worden en er moet steeds voor een goede nazorg en opvolging gezorgd worden. Caritas heeft, samen met de Caritaspartners uit de andere landen, al veel geïnvesteerd in de vrijwillige terugkeer. We hebben dan ook een zekere expertise opgebouwd, die ook wordt erkend. Ook mensen uit ontwikkelingslanden die naar een ander ontwikkelingsland vluchten worden door Caritas geholpen.

Het feit dat de circulaire migratie nooit gestimuleerd werd, maakt de vrijwillige terugkeer er niet gemakkelijker op. Nochtans blijkt dat vrijwillige terugkeer vaak uitmondt in steun aan ontwikkelingsprojecten in de landen waarnaar de mensen terugkeren.

De Europese Unie heeft overigens een fonds opgericht om de vrijwillige terugkeer te steunen.

Circulaire migratie

Circulaire migratie is geen wondermiddel en kan niet alle problemen oplossen. Maar het systeem moet wel aangemoedigd worden want het kan leiden tot uitstekende resultaten. Met circulaire migratie beoogt men het regelmatig pendelen tussen het land van herkomst en het gastland. Visa waarmee men verschillende keren een land kan binnenkomen of het vergemakkelijken van het verkrijgen van een visum moeten daartoe bijdragen. Op termijn zouden er meer mensen hiervan moeten gebruikmaken dan alleen seizoenarbeiders.

Europees commissaris Franco Frattini en anderen hebben al duidelijk laten verstaan dat de circulaire migratie een middel is om de brain drain in de landen van herkomst een halt toe te roepen. Zeker voor hogeropgeleiden. De ervaring die ze bij ons opdoen en de opleiding die ze genieten, kunnen ze inzetten in hun landen van herkomst. De migranten kunnen zo bijdragen tot de ontwikkeling van hun land. De versoepeling van het verkeer tussen landen bevordert een betere samenwerking tussen enerzijds de migranten die geld terugsturen of hier verenigingen oprichten om aan ontwikkelingssamenwerking te doen, en anderzijds ontwikkelingsinitiatieven van zowel individuen als verenigingen in de landen van herkomst. Het kan resulteren in een beter georganiseerde, meer coherente en professionelere werking. De circulaire migratie maakt deel uit van het Euro-Afrikaanse plan van Rabat.

Conclusies

Om niet te lang te spreken, beperk ik me ertoe om te herinneren aan een aantal al vermelde zaken:

- De rechten van de mens als basisprincipe. Verschillende landen, waaronder de Europese landen, moeten de conventie over de rechten van de migrant nog ondertekenen en ratificeren.
- Een goede integratie vraagt tijd en omvat alle aspecten: de strijd tegen discriminatie en een socio-culturele scheiding.
- Het idee van een selectieve toegang voor migranten mag niet enkel gebaseerd zijn op onze eigen behoeften maar moet rekening met de realiteit, de menselijke aspecten en de fundamentele rechten. Anders is ze gedoemd te mislukken.
- Het vergemakkelijken van de circulaire migratie.
- De modaliteiten voor de geldtransfers van de migranten verbeteren en hun ontwikkelingswerk in de landen van herkomst aanmoedigen.

De Raad van Europa in juni 2007 heeft – in navolging van anderen – de nadruk op het goed beheersen van de migratiestroom. Heel goed, als dat gepaard gaat met een globale en coherente politiek met een positieve visie op de toekomst. We mogen niet verzanden in een protectionistisch beleid waarbij we ons terugtrekken in onze eigen cocon. Zouden België en Europa bang hebben van het leven? Twijfelen ze aan de voordelen?

We mogen echter niet uit het oog verliezen dat de Europese instellingen op het gebied van het migratiebeleid slecht over een beperkte macht en invloed beschikken. De lidstaten zijn bang om bevoegdheden in deze materie af te staan aan de Europese Commissie en het Europese parlement. Ze behouden liever zelf de controle.

Zeker de commissie neemt steeds meer een positieve houding aan. Ze communiceert regelmatig over het onderwerp, voor het laatst nog in mei 2007. Maar de weg blijft lang en de toepassing blijft in handen van de lidstaten en zij hebben daarin een grote vrijheid. Zal België in de toekomst een bepalende rol spelen in het uitstippelen van een positieve en visionaire

politiek? Of blijft het steken in een koude en nostalgische benadering? Het debat is volop aan de gang.

Een beleid op Europees niveau is in deze materie onontbeerlijk. Maar een beleid op Europees niveau moet gevoerd worden op een coherente en globale manier en met alle belangrijke aspecten van het probleem rekening houden. Er moet ook een Europees systeem komen voor asiel en een mogelijkheid tot resettlement, namelijk de definitieve vestiging van vluchtelingen uit andere landen (dit wordt al op ruime schaal toegepast in Canada en de Verenigde Staten).

Om een echt succesvol migratiebeleid te voeren moeten er meer mogelijkheden gegeven worden aan legale migratie. Dat beperkt de illegale migratie, met alle problemen daaraan verbonden. Het migratiebeleid moet daarom steunen op een sterke toekomstgerichte visie, op de zoektocht naar de positieve effecten van migratie en dus ook naar manieren om die positieve aspecten mogelijk te maken, ondanks alle reële moeilijkheden.

Samen met een sterk migratiebeleid moeten België en Europa blijven werk maken van een goed ontwikkelingsbeleid. Natuurlijk is een goed ontwikkelingsbeleid geen wondermiddel om de migratiedruk te doen afnemen. Maar is het wel een noodzakelijke voorwaarde. Ik wijs er wel op dat ontwikkeling niet enkel een middel mag zijn om migraties tegen te gaan. Ontwikkeling is een doel op zich. Net zomin mag onze politiek het beperken van migratie verbinden aan onze hulp, zoals het laatste jaren te vaak het geval is.

Dat er in het kader van samenwerking op een evenwichtige manier onderhandeld wordt over het vergemakkelijken van legale migratie door ons en het moeilijker maken van illegale migratie is één zaak. Maar dat de ontwikkelingshulp gekoppeld wordt aan de inspanningen die die landen leveren om illegale migratie tegen te gaan, is al iets helemaal anders. Uiteindelijk moeten we komen tot een triple-win-situatie: een positief resultaat voor de landen van herkomst, voor de gastlanden en voor de migranten zelf. De strijd is nog niet gewonnen.

Iedereen heeft daarin een rol te spelen: alle ontwikkelingslanden, onze regeringen, migrantenverenigingen en alle andere privé-initiatieven. Van die privé-initiatieven hebben we tijdens de workshops enkele opmerkelijke voorbeelden leren kennen. Caritas moet zijn rol ten volle spelen, zowel in de concrete actie zoals al lang gebeurt, als bij het beïnvloeden van de beleidsmakers. We hebben de oproep tijdens het forum van Caritas Europa in september in Lissabon overigens goed gehoord. Sébastien Dechamps van Caritas Internationalis heeft straks over dit onderwerp ongetwijfeld nog interessante dingen te vertellen.